

خطبه روز جمعه

2023/6/23 م

١٤٤٤/١٢/٥ هـ

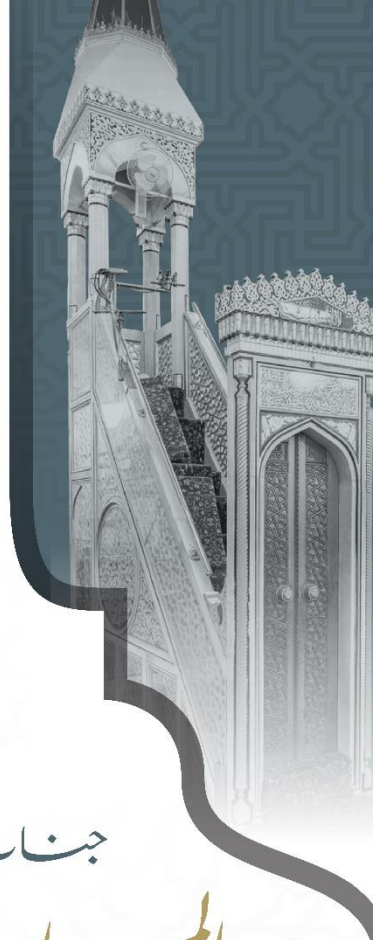

جناب شیخ دکتر

عبدالمحسن ابن محمد القاسم
امام وخطیب مسجد نبوی شریف

با موضوع

اعمال دهه اول
ذی الحجه

اعمال دهه اول ذی الحجّه⁽¹⁾

همانا حمد و ستایش شایسته الله است، او را شکر گذاریم و از او یاری جسته و طلب بخشش و مغفرت گناهان را می کنیم، و از شر گناهان و اعمال بد خویش به او پناه می بریم، کسی را که الله متعال هدایت کند، هیچکس باعث گمراهی او نخواهد شد، و کسی را که او گمراه کند دیگر کسی باعث هدایت او نخواهد شد، گواهی می دهم که معبودی به حق جزاء الله متعال نبوده، و محمد بنده و فرستاده ی اوست.

اما بعد:

ای بندگان الله از الله بترسید همانگونه که شایسته اوست، و او را در ظاهر و پنهان مراقب خویش بدانید.

(1) این خطبه در روز جمعه، پنجم ذیحجه، سال هزار و چهارصد و چهل و چهار هجری، در مسجد نبوی ایراد شده است.

ای مسلمانان:

به فضل و کرم الله فصلهای نیکی بر بندگان تجدید می شود، و به محض پایان یافتن بِعِدَّتِهِ از شعایر اسلام، دیگری به دنبال آن انجام می آید تا گناهان خویش را در آن بشویند و درجات خود را بوسیله آن بالا ببرند.

این ده روز ماه مبارک ما را زیر سایه خود قرار داده است، که آن بهترین و والاترین و برترین روزهاست، الله به آن سوگند یاد کرده، و فرموده:

﴿وَالْفَجْرِ * وَلَيَالٍ عَشْرٍ﴾

«سوگند به سپیده دم * و به شبهای ده گانه» [الفجر: 1-2]

مسروق رحمه الله می گوید: «آن شبهای قربان است که بهترین روزهای سال می باشد»، و از ماه های حرام، و آخرین ماه سال می باشد، الله متعال می فرماید:

﴿الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ﴾

«حج در ماههای معلوم و معینی است» [البقرة: 197]

کعب رحمه الله می گوید: «محبوب ترین ماه های حرام نزد الله ذیحجه، و محبوب ترین روزهای ذیحجه نزد الله دهی اول آن است»، روزهایش بهتر از ده روز آخر ماه مبارک رمضان است، رسول الله صلی الله علیه وسلم می فرماید: «**بهترین روزهای دنیا، روزهای دهه (اول ذیحجه) است**» (روایت ابن حبان)، شیخ الإسلام رحمه الله می گوید: «ده روز (اول) ذیحجه بهتر از ده روز (آخر) رمضان، و ده شب آخر رمضان بهتر از ده شب (اول) ذیحجه است».

و فضیلت دهه ی ذیحجه بخاطر اجتماع مهترین عبادت ها - از جمله نماز، و روزه، و صدقه، و حج - در آن می باشد، و این عبادت ها در بقیه (ماه های سال) جمع نشده است.

تفاوت شب ها، و روزها فراخوانی برای به دست آوردن خیرات در آنهاست، و از جمله غنیمت شمردن این دهه: افزودن اعمال صالح در آن می باشد، پس اعمال صالح در آن نزد الله عزیزتر از همان عمل در ماه های دیگر می باشد، رسول الله صلی الله علیه وسلم می فرماید: «هیچ روزی نیست که عمل در نزد الله محبوب تر از (عمل در) این روزها (دهه ی ذیحجه) باشد، گفتند: یا رسول الله، حتی جهاد در راه

الله؟ فرمود: حتی جهاد در راه الله، مگر مردی با جان و مالش (برای جهاد) بیرون رود و با هیچ کدام برنگردد» (روایت بخاری)، ابن رجب رحمه الله می گوید: «این حدیث دلالت دارد بر اینکه اعمال در ده روز (ذیحجه) نزد الله محبوبتر از اعمال در بقیه ایام سال بدون استثنا (روزی) می باشد»، و سلف رحمهم الله بر انجام اعمال صالح در این ایام سخت کوشا بودند، «سعید بن جبیر رحمه الله هنگامی که دهه ذیحجه آغاز می شد، بقدری تلاش و کوشش می کرد که توانایی به انجام آن را نداشت».

و از جمله کرم و بخشش الله متعال: قرار دادن عبادات مختلف در این دهه می باشد، و از جمله چیزهایی که مشروع است: بسیار ذکر کردن است، الله می فرماید:

﴿وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَاتٍ﴾

«در روزهای معین (دهه‌ی ذیحجه) ذکر الله را یاد

کنید» [الحج: 28]

ابن عباس رضی الله عنهما می گوید: «آن، روزهای دهه (ذیحجه) می باشد»، و ذکر الله در این ایام از بهترین وسیله تقرب به اوست، رسول الله صلی الله علیه وسلم می فرماید: «هیچ روزی در نزد الله بزرگتر و محبوبتر نیست از اینکه اعمال (صالح) در آن انجام داد، همانگونه که در دهه‌ی ذیحجه می باشد، پس زیاد در آن تهلیل (لا إله إلا الله)، و تکبیر (الله اکبر)، و حمد (الحمد لله) گوید» (روایت احمد)، نووی رحمه الله می گوید: «مستحب است که ذکر در این دهه بیشتر از روزهای دیگر سال، و روز عرفه بیش از بقیه روزهای دهه (ذیحجه) گفته شود»، و بهترین ذکر: تلاوت قرآن است؛ که آن سبب هدایت و نوری مبین است.

و تکبیر در هر وقت از دهه‌ی اول ذیحجه از شعایر دین می باشد، «ابن عمر و ابوهریره رضی الله عنهما در ایام دهه‌ی ذیحجه به بازار می رفتند و تکبیر می گفتند و مردم با شنیدن تکبیرشان تکبیر می گفتند» (روایت بخاری)، تکبیر بعد از نمازهای فرض مشروع می باشد و آن از نماز فجر عرفه تا نماز عصر روز آخر تشریق (سیزدهم) برای حجاج و دیگران مشروع می باشد.

صدقه عمل صالحی است که غم و اندوه را از بین می برد و بهترین چیز در هنگام نیاز و شرافتمندترین وقت است. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: «کسی که برای بیوه زن ها و بینوایان کوشش می کند، مانند مجاهدیست در راه الله است - و گمان می کنم ایشان فرمودند: - و مانند کسی که پیوسته نماز تهجد می خواند و خسته نمی شود، و روزه می گیرد و افطار نمی کند» (متفق علیه).

از جمله مستحبات دهه ی (ذیحجه): روزه نه روز اول آن است، نووی رحمه الله می گوید: «مسحبتی است که به شدت توصیه شده است»، و روزه عرفه «(گناهان) سال گذشته و آینده را پاک می کند» (روایت مسلم)، برای حجاج بهتر است که آن را روزه نگیرند، اقتدا به رهنمود های پیامبر صلی الله علیه و سلم و حفظ توانایی و افزایش حجاج برای دعا و نیایش است.

روز عرفه صحنه دیدار به یاد ماندنی مسلمانان ، روز امید و فروتنی، و روز تواضع و شکسته نفسی، و روز بزرگواری مسلمانان است، «الله متعال در هیچ روزی به اندازه ی روز عرفه، بندگان را از آتش جهنم نجات نمی دهد» (روایت مسلم)، شیخ الاسلام رحمه الله می

گوید: « حاجیان در شامگاه عرفه، ایمان و رحمت و نور و برکاتی که قابل شرح نیست (زیادی رحمت) بر قلبشان نازل می شود».

دعا مرتبه و منزلت والایی دارد، بنده حاجت خود را به ارباب می رساند و از سخاوت پی در پی او می خواهد، و با اطاعت از فرمان الله با دل به سوی او روی می آورد:

﴿فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ﴾

«پس الله را در حالی که دین خود را برای او خالص گردانید بخوانید» [غافر: 14]

حاجت خود را مطرح کن و ناراحتی و دلگیری خود را در روز عرفه و دیگر روزها به او بگو، و مطمئن باش که اجابت می شود و درخواستت را بر الله کریم اصرار کن، که همانا او آفریننده ای داناست:

﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ وَكُنْ فَيَكُونُ﴾

«جز این نیست که فرمان او، چون چیزی را اراده کند، (این است)

که به آن می گوید: «باش» پس (بی درنگ) موجود می شود» [یس: 82]

ابن عبد البر می گوید: «دعای روز عرفه اغلب قبول می شود».

روز قربانی در دهم ذیحجه می باشد، که آن برترین روز نزد الله

است، رسول الله صلی الله علیه وسلم می فرماید: **«بزرگترین روز نزد**

الله: روز قربانی می باشد» (روایت ابو داود)، و این مقدس ترین روز در

پیشگاه الله است که پیامبر صلی الله علیه و سلم در حجة الوداع در خطبه

روز قربانی فرمودد: **«مقدس ترین روز، روز قربان است و مقدس ترین**

ماه همین ماه است» (روایت احمد)، و آن یکی از دو عید مسلمانان است،

و روز شادی و خوشحالی برای انجام یکی از ارکان اسلام می باشد.

بهترین روز مناسب صَلَاةُ و بارزترین و اجتماع ترین آنها روز حج اکبر

می باشد. الله می فرماید:

﴿وَأَذِّنْ مِنْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ﴾

«و این اعلامی است از جانب الله و پیامبرش به مردم، در روز حج

اکبر (روز عید قربان)» [التوبة: 3]

و الله در روز قربان به پیامبرش صلی الله علیه و سلم و مؤمنان خبر

داد، که دین را برای آنها کامل کرده است و نیازی به زیادی و کاستی

ندارد، او را خشنود می کند، و هرگز او را خشمگین نمی کند. الله متعال می فرماید:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي
وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾

«امروز دین شما را کامل کردم و نعمت خود را بر شما ارزانی نمودم، و اسلام را (بعنوان) دین برای شما برگزیدم» [المائدة: 3]

ابن کثیر رحمه الله می گوید: «این بزرگترین نعمت الله متعال بر این امت است، که دین را بر آنان کامل کرد، و آنان نیازی به دینی دیگر و پیامبری غیر از پیامبرشان ندارند».

و از هر پیامبری در روز قیامت در از پیغامش به امتش سؤال می شود، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: «وشما از من سؤال می کنید» (روایت مسلم)، در روز قربانی پیامبر از صحابه پرسید، فرمود: «آیا ابلاغ کرده ام؟ گفتند: بله، فرمود: یا الله، گواه باش» (متفق علیه).

و در آن روز بزرگ، پیامبر صلی الله علیه و سلم امتش را برای رساندن دین به مردم وصیت کرد، فرمود: «شاهدان غایبان را با خبر کنند، چه بسا کسی که حدیث به او می رسد، آن را بهتر از شنونده اش دریابد»، مظفری رحمه الله می گوید: «این تشویقی است برای آموزش احادیث پیامبر صلی الله علیه و سلم و سایر علوم شرعی که اگر تعلیم و تعلم نبود، علم بین مردم وجود نداشت».

عده ای از مردم ممکن است در عید به سبب شادمانی از یاد الله غافل شوند، الله می فرماید:

﴿وَأَذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ﴾

«الله را در روزهای معین یاد کنید» [البقرة: 203]

ابن عباس رضی الله عنهما می گوید: «ایام معدودات: ایام تشریق است که سه روز بعد از قربانی می باشد». رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمود: «ایام تشریق: ایام خوردن و آشامیدن و یاد الله است». ابن حجر رحمه الله می گوید: «فضیلت دهه (ذیحجه) ثابت شده و بدین ترتیب فضیلت ایام تشریق نیز محقق می باشد».

در ایام قربانی و تشریق عبادت بدنی و مالی یکی از محبوب ترین اعمال نزد الله است که الله آن را با نماز همراه نموده است، الله می فرماید:

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأُخِرْ﴾

«برای پروردگارت نماز بخوان و قربانی کن» [الکوثر: 2]

و الله اخلاص در قربانی را سفارش کرده و نیت خاصا برای الله باشد و غرور و ریا و سمعه و عادت در آن جایی نداشته باشد، الله می فرماید:

﴿لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومَهَا وَلَا دِمَائُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ﴾

«گوشت های قربانی و خون های آن ها هرگز به الله نمی رسد، و

لیکن پرهیزگاری و تقوای شما به او می رسد» [الحج: 37]

و «پیامبر صلی الله علیه و سلم دو قوچ شاخدار را با دستان خود برای قربانی ذبح کرد» (متفق علیه).

و بهترین قربانی: گرانترین و با ارزش ترین قربانی ها نزد اهلشان است، ثواب آن نزد الله محفوظ می باشد، و ترسی از گرانی آن نداشته

باشد، چرا که پاداشش نزد الله بزرگ است، و صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ گوسفند برای مرد و اهل بیتش کافی است، و مشکلی ندارد که برای انجام قربانی مالی قرض بگیرد، و نفس خویش را از این بدی ها پاک کن، و بخور، و به دیگران نیز خوراک ده، و صدقه بده، و در صدقه دادن به فقرا تحری و جستجو کنید، و هدیه هایتان را به خویشاوندان و همسایگان خویش دهید.

و هر کس بخواد قربانی کند در ده روز اول بر او حرام است که چیزی از مو یا ناخنش بگیرد. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: «هر که قربانی برای ذبح دارد، چون ماه ذیحجه نزد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شود از مو و ناخنش چیزی نمیگیرد تا اینکه قربانی کند» (روایت مسلم).

و ارتکاب گناه در فصل های بخشش و احسان بزرگتر و خطرناک تر است، الله می فرماید:

﴿إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ﴾

«بی گمان تعداد ماه‌ها نزد الله در قران، از آن روز که آسمان‌ها و زمین را آفریده، دوازده ماه است، که چهار ماه از آن (ماه) حرام است، این دین ثابت و درست (الاهی) است، پس در این ماه‌ها به خود ستم نکنید» [التوبة: 36]

قتاده رحمه الله می گوید: «ستم در ماه های حرام بزرگتر و گناهتر از ستم در ماه های دیگر است، هر چند که ستم در هر حال خطرناک است، اما الله هر کاری که بخواهد آن را بزرگ می داند».

وبعد، ای مسلمانان:

خوشا به حال کسی که از ماه‌ها و روزها و ساعات بهره‌بردار و با انجام طاعات و عبادات به پروردگارش نزد بزرگوار شود.

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

از شر شیطان مطرود به الله پناه می برم

﴿سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ۗ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ

وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾

«برای رسیدن به آمرزش پروردگارتان و بهشتی که پهنای آن مانند پهنای آسمانها و زمین است بر یکدیگر پیشی گیرید (که آن) برای سانی که به الله و پیامبرانش ایمان آورده‌اند آماده شده است، این فضل الله است که به هر کس بخواهد می‌دهد، و الله دارای فضل عظیم است» [الحديد:

[21

الله من و شما را به وسیله قرآن کریم برکت دهد ...

خطبه دوم

الله متعال را به خاطر احسانش ستایش می کنیم و او را به خاطر توفیقی که عنایت نموده و لطفی که داده، سپاس می گزاریم. و گواهی می دهیم که هیچ معبود به حقی جز الله نیست. یگانه است و شریکی ندارد و اینگونه او را تعظیم می نمایم و گواهی می دهیم که پیامبر ما محمد، بنده و رسول اوست و سلام و درود فراوان بر پیامبر و یاران و خاندان اش باد.

ای مسلمانان:

توبه در دین جایگاه والایی دارد، و مایه سعادت و رستگاری می شود، الله آن را بر همه ی بندگان واجب دانسته تا بواسطه آن همه ی گناهان بخشیده شود، و الله به کسی که ادعای کرده است که الله همسر و فرزند دارد، فرموده:

﴿أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ﴾

«آیا به سوی الله باز نمی‌گردند، و از او طلب آمرزش

نمی‌کنند؟!» [المائدة: 74]

و خطاب به مؤمنان فرمود:

﴿وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

«ای مؤمنان! همگی به سوی الله باز گردید و توبه کنید، تا رستگار

شوید» [النور: 31]

و پیامبر صلی الله علیه و سلم روزی صد بار توبه و طلب آمرزش

از الله می‌کرد، پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمود: «ای مردم، به درگاه

الله توبه کنید، که همانا من روزی صد بار از او طلب آمرزش و توبه می

کنم» (متفق علیه)؛ بدین معنا که پروردگارا مرا ببخش، و ما به توبه و

آمرزش بیشتری محتاجیم، و بهترین روزهای بنده، روز توبه ی اوست،

رسول الله صلی الله علیه و سلم به کعب بن مالک رضی الله عنه فرمود:

«بشارت ده به بهترین روزی که بر تو از روز تولدت می‌گذرد» (متفق

علیه)، چه زیباست توبه کننده ای که در محبوب ترین روزها نزد الله توبه

کند! و هر کس که بر توبه اش صادق باشد، درجاتش بالا می رود و الله اعمال بد او را به نیکی تبدیل می کند.

بدان که الله دستور داده که بر پیامبرش درود بفرستی ...

خُطْبَةُ الْجُمُعَةِ

2023/6/23 م

١٤٤٤/١٢/٥ هـ

فضيلة الشيخ

د. عبدالمحسن بن محمد الفيض
إمام وخطيب المسجد النبوي الشريف

بعنوان

أعمال عشر ذي الحجة

مترجمة باللغة الفارسية

a-alqasim.com